

FARMING
connect
cyswllt
FFERMIO

08456 000 813

Ffermwyr Llaeth – Rheoli'r tywydd sych

Mae rheoli tywydd sych yn llwyddiannus yn dibynnu ar gynllunio, monitro a gweithredu. Mae bod yn rhagweithiol a chael cynllun wrth gefn yn helpu i leihau straen, yn ogystal â lleihau'r effaith ar berfformiad ariannol eleni a'r flwyddyn nesaf. Dylai'r ffermydd hynny sy'n profi amodau sych yn rheolaidd yn ystod misoedd yr haf gael cynllun wrth gefn, yn nodi'r camau allweddol i'w cymryd pan fydd y tywydd yn troi'n sych.

1. MONITRO'R SEFYLLFA

Yn ystod cyfnodau o dywydd sych mae monitro'r fferm a'r amgylchedd ehangach yn ofalus yn allweddol.

- Cerddwch o amgylch y fferm yn wythnosol i asesu cyfraddau tyfu'r porfeydd a'r porthiant sydd ar gael ar y fferm. Aseswch ansawdd y glaswellt a nodwch y dyddiadau blaguro. Dylai hyn gynnwys caeau sydd wedi'u cau ar gyfer silwair y gellid eu pori.
- Cyfrifwch alw'r anifeiliaid mewn kgDM/ha a chymharu hyn â thwf porfeydd fesul kgDM/ha.
- Blaenoriaethwch grwpiau da byw ar sail y math o stoc, cyfnod llaetha a chyflwr y corff.

2. GWEITHREDU

A. Gellir lleihau'r galw fesul ha drwy wneud y canlynol:

- i. Gwerthu gwartheg hesb neu wartheg i'w difa
- ii. Sychu cyfran o'r fuches yn gynnar (lloea yn yr hydref/drwy'r flwyddyn)
- iii. Ystyried godro gwartheg sy'n perfformio'n wael neu wartheg â sgôr cyflwr corff isel unwaith y dydd
- iv. Gwerthu unrhyw anifeiliaid wedi'u pesgi i'w lladd neu eu gwerthu fel anifeiliaid stôr.
- v. Pori caeau silwair
  1. Torri unrhyw gaeau uwchben 4,000kgDM/ha i ddod â nhw yn ôl i'r cylchdro pori.
  2. Pori caeau lle mae'r gorchudd yn is na 4,000kgDM/ha gyda gwartheg neu wartheg blwydd. Torri cyn/ar ôl hynny yn ôl y galw.

B. Cynnal targed hyd y cyfnod cylchdro:

- i. **Gwndwn rhygwellt a meillion cynhyrchiol** - cyfnod cylchdro 25 diwrnod o hyd. Pori 4% o'ch fferm bob dydd.
- ii. **Gwndwn llysieuol/cymysgedd o feillion yn bennaf/porfa barhaol** - cyfnod cylchdro 33 diwrnod o hyd. Pori 3% o'ch fferm bob dydd.

C. Defnyddio ychwanegion i wneud iawn am unrhyw ddiffyg yn y porthiant.

3. YCHWANEGION – PRYD I'W RHOI?

“Mae'n bwysicach i wneud y mwyaf o incwm ar ôl sychder nag ydyw i leihau costau yn ystod sychder”.

- A. Ceisiwch gynnal gorchudd fferm cyfartalog (AFC) o 1,900kgDM/ha o leiaf. Bydd hyn yn sicrhau ymateb buan pan fydd y glaw yn dod.
- B. Ystyriwch pa ychwanegion sydd gennych ar y fferm. Aseswch faint ac ansawdd pob un.
- C. Cyfrifwch ofnyon yr anifeiliaid. Mae angen porthiant ansawdd uchel ar wartheg sy'n llaetha ond gellir rhoi porthiant o ansawdd cyffredin i wartheg sy'n tyfu neu wartheg sych.
- D. Os oes angen i chi brynu ychwanegion, gwnewch hynny'n gynnar cyn i'r stoc fynd yn brin a chyn i'r prisiau gynyddu!
- E. Rhowch ddwysfwydydd (hyd at 6kgDM/y pen) cyn silwair i gynnal defnydd da o'r glaswellt. Rhowch silwar fel dogn – 1/3 glaswellt, 1/3 dwysfwydydd, 1/3 silwair.

Cyfrifo faint o ychwanegion sydd eu hangen bob dydd

Enghraifft: 300 o wartheg llaeth sy'n llaetha yn pori 90ha.

1. Dyranriad arwynebedd dyddiol (ha/y diwrnod)

Arwynebedd yr ardal bori (90ha) * % i bori fesul diwrnod (4%) = Dyranriad arwynebedd dyddiol (3.6 ha / y diwrnod)

2. Porthiant sydd ar gael a'r galw am borthiant (Cyfanswm kgDM/y diwrnod)

a. Gorchudd cyn-pori (e.e. 2,700 kgDM/ha) – Gorchudd ar ôl pori (e.e. 1,500 kgDM/ha) = Glaswellt sydd ar gael (1,200 kgDM/ha)

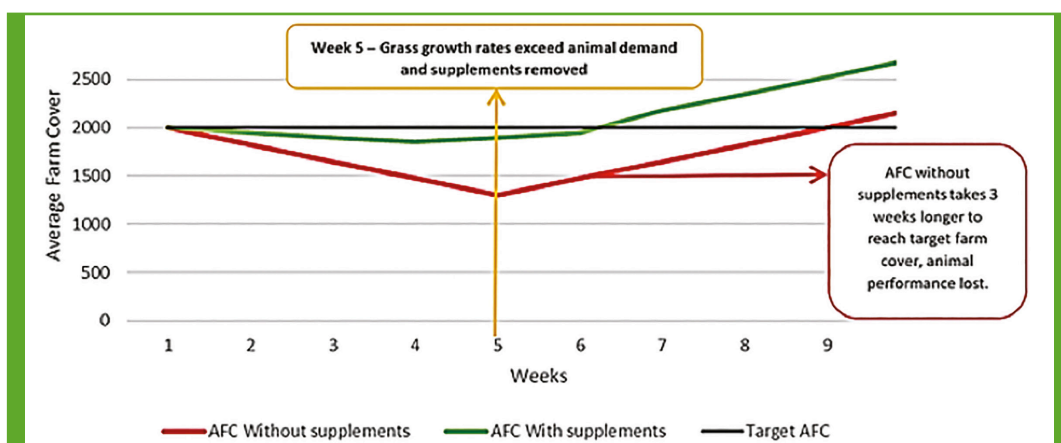
b. Glaswellt sydd ar gael (1,200 kgDM/ha) * Arwynebedd y padog (3.6ha) = Cyfanswm y glaswellt sydd ar gael (4,320 kgDM)

c. Nifer yn y fuches(300) * Cymeriant glaswellt dyddiol / hd (17kgDM/y pen) = Galw'r fuches am laswellt bob dydd (5,100 kgDM)

3. Ychwanegion sydd eu hangen bob dydd (kgDM)

Galw'r fuches bob dydd (5,100kgDM) – Cyfanswm y glaswellt sydd ar gael bob dydd (4,320kgDM) = Angen am 780 kgDM o ychwanegion bob dydd.

Pwysigrwydd gwarchod gorchudd cyfartalog y fferm (AFC)

Gwrtaith

Mae angen lleithder ar wrtaith nitrogen (N) er mwyn i'r planhigyn ei gymryd i mewn, felly dylech asesu lleithder y pridd a chyfraddau tyfu'r glaswellt.

- Gellid defnyddio gwrtaith hanner cyfradd lle mae'r glaswellt yn dal i dyfu/trydarthu (ddim yn marw).
- Arhoswch i'r glaw gyrraedd a pheidiwch â cheisio dal i fyny – rhowch y swm cywir o wrtaith ar y tir ar yr amser cywir.
- Defnyddiwch wrtaith cyfansawdd os yn bosibl (NPK/NK) i gynyddu cymeriant N.

Trosolwg o'r camau i'w cymryd yn ystod tywydd sych

Gorchudd Fferm Cyfartalog < 1,500 kgDM/ha	Symud y stoc o'r ardal bori a rhoi 100% porthiant nes bydd cyfraddau tyfu'r glaswellt yn fwy na'r galw.
Gorchudd Fferm Cyfartalog 1,500 – 1,800 kgDM/ha	Cyfrifo'r diffyg porthiant (cyfrifiad uchod) a llenwi'r bwlch ag ychwanegion ar y glaswellt. Symud y stoc bob 1-4 diwrnod i gynyddu defnydd.
Gorchudd Fferm Cyfartalog 1,800 – 2,300 kgDM/ha	Monitro twf yn erbyn y galw. Os yw'r diffyg porthiant yn fwy na 10 kgDM/y dydd, ychwanegu ychwanegion i'r system i gynnal gorchudd fferm cyfartalog.